

HUMANISTISCHE DOCUMENTATIEDIENST

OUDEGRACHT 152, UTRECHT

Uitgave van de Stichting Humanistisch Centrum Mens en Wereld

VERSCHIJNT PERIODIEK - ABONNEMENTSPRIJS fl. 3.- PER JAAR

Bij publicatie van gegevens, welke de Documentatiedienst uit andere bladen heeft overgenomen, dient de oorspronkelijke bron te worden vermeld. - Postgiro No. 304960 t.n.v. HUMANISTISCH VERBOND te UTRECHT - Telefoon 030-10163

MAART 1957

6e Jaargang, Nr. 2.

I N H O U D S O P G A V E.

I. HUMANISTISCH NIEUWS.

HUMANISTISCH VERBOND.

a. congres 1957	blz. 18
b. subsidie gebouw Utrecht	18
c. Gemeenschap Zandvoort wendt zich tot de Gemeenteraad	
d. openbaar gesprek in Den Haag	" 18
e. streekdagen	" 19
f. sprekersconferentie	" 19

HUMANISTISCHE STICHTING SOCRATES.

a. conferentie	" 19
b. zomerschool	" 19

HUMANISTISCHE JONGEREN GEMEENSCHAP.

a. verslag congres	" 19
b. zomerkamp	" 19
c. studie-weekend	" 19

HUMANITAS, VERENIGING VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK OP

HUMANISTISCHE GRONDSLAG.

a. landelijke contact-weekenden	" 20
b. nieuwe afdelingen en correspondentschappen	" 20
c. congres 1957	" 20
d. subsidies	" 20

HUMANISTISCHE JEUGD BEWEGING.

a. Pinksterkamp	" 20
b. Paaskampen	" 20
c. Zomerkampen	" 20
d. afdelingsnieuws	" 20

STUDENTEN VERENIGING OP HUMANISTISCHE GRONDSLAG.

gemengd nieuws	" 20
----------------	------

HUMANISTISCH THUISFRONT

subsidiekwesties	" 20
------------------	------

HUMANISTISCHE WERKGEMEENSCHAP IN DE PARTIJ VAN DE ARBEID.

a. gemengd nieuws	" 21
b. ledenaantallen werkgemeenschappen	" 21
c. verslag werkzaamheden 1954 - 1956	" 21

RADIOLEZINGEN IN MAART EN APRIL.

blz. 22

INTERNATIONALE LITERATUUROPGAVE.

" 23

===

II. VAN ALLE KANTEN.

Beschouwingen van en over Humanisten.

- (Pleingroep, Mens en Kosmos, een predikant voor het H.V. " 24
De K.A.B. over het Humanisme, " 25
Tweepreekstoelengesprek over Humanisme, " 25
De Volkskrant over het gebed van de buitenkerkelijken). " 25/26

Humanistisch Verbond en P.v.d.A.

- (De Linie). " 26/27

De Zandvoortse Courant over het Gemeenschapshuis en de Humanisten.

" 27/28

Subsidie-kwesties.

- (Verslag van lezing voor H.W.G., " 28
Nijmegen en subsidie aan Humanitas, " 28/29
subsidie in Utrecht aan Humanistisch Verbond, " 29
Raadszitting van Heemstede over subsidie Thuisfront). " 29

===

HUMANISTISCH NIEUWS.

HUMANISTISCH VERBOND.

Congres 1957.

Het jaarlijks congres zal ditmaal gehouden worden te Amsterdam op 13 en 14 april in Krasnapolsky.

Het programma is als volgt samengesteld:

Zaterdag 13 april:

14.30 uur : Ontvangst door het Gemeentebestuur.
15.00 - 16.00 uur : Ontvangst en inschrijving.
16.00 - 18.30 uur : 1e Zitting.
18.30 - 19.30 uur : Pauze (broodmaaltijd).
19.30 - 21.30 uur : 2e Zitting.
21.30 - 22.30 uur : Cultureel programma.

Zondag 14 april:

10.00 - 10.30 uur : Cultureel programma.
10.30 - 12.30 uur : 3e Zitting.
12.30 - 14.30 uur : Pauze (warme maaltijd).
14.30 - 17.00 uur : 4e Zitting.

Subsidie voor gebouw te Utrecht.

De Utrechtse Gemeenteraad heeft aan het Humanistisch Verbond een subsidie toegekend voor de kosten van het nieuwe gebouw te Utrecht. Het subsidie bedraagt f. 29.224.10. (Zie voor het overige Van alle Kanten).

Gemeenschap Zandvoort wendt zich tot Gemeenteraad.

De Gemeenschap Zandvoort van het Hum. Verbond heeft zich in een brief gewend tot de Gemeenteraad naar aanleiding van de totstandkoming van een Stichting voor een Gemeenschapshuis te Zandvoort, waarin het Humanistisch Verbond niet is vertegenwoordigd, in tegenstelling tot de kerkelijke organisaties. (Zie verder Van alle Kanten).

Openbaar Gesprek in Den Haag.

Der traditie getrouw heeft de Gemeenschap Den Haag van het Hum. Verbond ook dit jaar weer een openbaar gesprek georganiseerd. Het werd gehouden op 18 februari tussen de heren Dr. P.J. Roscam Abbingh (Prot.), Dr. E. Brongersma (R.K.) en Dr. D.H. Prins (Hum.). Onderwerp was: "Zekerheid of Twijfel".

De opkomst van de toehoorders was evenals vorige jaren weer groot. Speciaal de Protestanten waren ditmaal in grote getale aanwezig, waarschijnlijk doordat Ds. Spelberg van tevoren voor de radio de aandacht had gevestigd op deze gebeurtenis.

Streekdagen.

In de loop van de maand maart zijn overal in het land streekdagen gehouden met als onderwerp: "Laagontwikkelde Gebieden".

De belangstelling was goed. De leden van het Verbond bleken door-drongen te zijn van hun medeverantwoordelijkheid, als Nederlanders en als humanisten, voor de noodlijdende mens in de laagontwikkelde gebieden.

Sprekersconferentie.

"De Stemvork", het blad, dat vanwege het Humanistisch Verbond wordt verzorgd ten behoeve van zijn sprekers, meldt dat op 16 juni a.s. een conferentie zal worden belegd voor de sprekers met als onderwerp: "Hoe bereiken wij de gewone man?".

De conferentie zal gehouden worden in het Erasmushuis te Utrecht.

-0-

HUMANISTISCHE STICHTING SOCRATES.

Conferentie.

Socrates organiseert op 18 en 19 mei een conferentie in het Erasmus-huis te Utrecht. Deze conferentie is een soort "voor-conferentie" voor het Internationale Congres, dat van de zomer te Londen wordt gehouden. De-zelfde onderwerpen (t.w. Levensovertuiging, Persoonlijk Leven, Sociaal Leven en Organisatie) zullen ook op deze conferentie aan de orde worden gesteld. Op deze wijze zullen zij, die niet naar Londen kunnen gaan, toch kunnen bijdragen tot hetgeen daar behandeld zal worden.

Zomerschool.

De Zomerschool van Socrates zal dit jaar worden gehouden van 5 - 10 augustus in de Internationale School voor Wijsbegeerte te Amersfoort. Onderwerp zal zijn: "Humanistische vormgeving aan het leven". Kosten van deelneming: f. 48.-- inclusief volledig pension. Aanmeldingen: Stichting Socrates, Oude Gracht 152, Utrecht.

-0-

HUMANISTISCHE JONGEREN GEMEENSCHAP.

Congres.

De H.J.G. hield op 16 en 17 maart haar jaarvergadering in het Meent-huis te Blaricum.

Er werd een jubileum-commissie samengesteld met het oog op het feit, dat de H.J.G. het volgend jaar 10 jaar bestaat.

Met het oog op het bereiken van de "pensioengerechtigde leeftijd" traden de zittende Hoofdbestuursleden af. Het nieuwe bestuur is als volgt samengesteld:

E. Hommes, voorzitter; O. Klijn, 2e voorzitter; Mej. B. Luyendijk, 1e secretaresse; Mej. M. van Straten, 2e secretaresse; D. van Rangelrooy, penningmeester; Mej. A.v.d. Berg, 2e penningmeesteresse en J. Hardick, Hoofd-redacteur van "De Libertijn".

Zomerkamp.

Datum en plaats van het Zomerkamp van de H.J.G. zijn vastgesteld. Het wordt gehouden van 3 - 11 augustus te La Roche (België).

Studie-weekend.

Op 13 en 14 april houdt de H.J.G. een studie-weekend in het Meent-huis te Blaricum.

Onderwerp: "Liefdesverhoudingen van jonge mensen".

-0-

HUMANITAS, VERENIGING VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK OP HUMANISTISCHE GRONDSLAG.

Landelijke contact-weekenden.

Op 30 en 31 maart zal voor het Oosten des Lands en op 1 en 2 juni voor het Westen een contact-weekend worden georganiseerd door de sectie Kinderbescherming. Ter sprake zullen o.m. komen voorstellen met betrekking tot de plaatselijke uitvoering van het Kinderbeschermingswerk en betekenis en mogelijkheden van het vrij patronaat. Over dit laatste onderwerp zullen Mej. Dr. J.C. Hudig (kinderrechter te Rotterdam) en de Heer H.J. Beuke (Directeur van het Kinderhuis van Humanitas "Ellinchem") inleidingen houden.

Nieuwe afdelingen en correspondentschappen.

In Houtigehage is een nieuwe afdeling van Humanitas opgericht. In Enkhuizen, Giekerk en Schonebeek werden correspondentschappen gevestigd.

Congres.

Het congres van Humanitas zal dit jaar worden gehouden in Utrecht, in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen, op 26 en 27 oktober.

Subsidies.

Bergen op Zoom heeft aan Humanitas een subsidie van f.100.-- toegekend.

-o-

HUMANISTISCHE JEUGD BEWEGING.

Van de zijde van de H.J.B. werd ons het volgende medegedeeld:

Met het komen van de lente wordt ook onze aandacht weer meer geconcentreerd op weekends en kampen. Een Pinksterkamp in Rhenen en drie Paaskampen in Noordwijkerhout, Hoenderlo en Havelte zien we dan ook in het verschiet. Ook de drie zomerkampen (13 juli, 20 juli en 17 augustus) dreigen weer goed te worden dit jaar.

Daarnaast gaat het werk in de afdelingen gewoon zijn gang. Er gaat een ware socio-drama-golf over de H.J.B. Ook zijn sommige afdelingen nog hard aan het ledenwinnen. Amsterdam boekte onlangs ons tweehonderdste lid.

Ook aan nieuwe afdelingen wordt hard gewerkt. Op het moment, waarop ik dit schrijf is de oprichtingsbijeenkomst van Den Haag-Oost vastgesteld op 19 maart. Hopelijk kunnen we in de volgende aflevering een succesvol begin van deze afdeling melden.

-o-

STUDENTEN VERENIGING OP HUMANISTISCHE GRONDSLAG.

De S.V.H.G. deelde ons mede:

In dit tweede trimester vatten de afdelingen de gelegenheid aan om zich te consolideren door een programma van lezingen, dispuutbijeenkomsten, en andersoortige activiteiten ter uitvoering te brengen.

Enige afdelingen koesteren paarsgewijze hun onderlinge goede verstandhouding door gemeenschappelijke weekeinden te organiseren.

Amsterdam zal in maart zijn tweede lustrum vieren.

-o-

HUMANISTISCH THUISFRONT.

Heemstede, Leiden en Rijswijk wezen een subsidieverzoek van het Thuisfront af. Zie voor de motiveringen "Van alle Kanten".

-o-

HUMANISTISCHE WERKGEMEENSCHAP IN DE PARTIJ VAN DE ARBEID.

De H.W.G. deelt ons mede:

Godsdienstonderwijs en geestelijke vorming op de Openbare School, dit waren de onderwerpen, waarover de drie werkgemeenschappen zaterdag 23 februari jl. in Amersfoort van gedachten hebben gewisseld. Dr. G. Stellinga, voorzitter van de H.W.G. en het Kamerlid C. Kleywegt, voorzitter der P.C.W.G. gaven een uiteenzetting van hun visie op deze materie en naar aanleiding daarvan vond een uitgebreide gedachtenwisseling plaats, waaraan behalve de Prot.Christelijken en humanisten ook enige katholieke bestuurders deelnamen. Het gesprek zal waarschijnlijk op een nader te bepalen datum worden voortgezet.

Niet alleen op "hoog niveau" hebben dergelijke samensprekingen plaats; ook de H.W.G.-afdelingen beijveren zich, tot soortgelijke discussies te komen. Amsterdam b.v. belegt in maart vier forumbijeenkomsten met de andere werkgemeenschappen.

In Enschede sprak het H.B.-lid W. Mensink over "Humanisme en Politiek".

In Haarlem behandelde de oud-H.W.G.-voorzitter, Ir. H. Vos, "De les uit het Oosten".

Meyer de Vries sprak in Groningen over "Zuilen en verzuiling" en in Tilburg over "Sociale zekerheid". In Tilburg namen ook K.W.G.-leden aan het gesprek deel.

Rotterdam stelt 18 maart de doorbraak, principieel gesteld, aan de orde, ook hier weer in samenwerking met de beide confessionele werkgemeenschappen.

Ook de afdelingen Zwolle en Leeuwarden hebben in maart nog het een en ander op het program staan, waarbij inleiders zijn Evert Vermeer en W. Mensink.

Aan de vooravond van het Congres van de P.v.d.A. hielden de drie werkgemeenschappen in Den Haag een demonstratieve bijeenkomst, waar namens de H.W.G. de 2e voorzitter H. van Es sprak.

Het maandblad "Vernieuwing" van februari bevatte een interessant artikel van het H.B.-lid M.G. Warffemius over de kracht van het humanisme, een innerlijke en een geestelijke kracht. Ook artikelen van J. Engels, Anne Vermeer, Meyer de Vries en enige anderen maken het februari-nummer tot een lezenswaardig blad.

Tenslotte de mededeling dat onlangs in Woerden een H.W.G.-afdeling werd opgericht na een uiteenzetting van de algemeen secretaris H. van Woudenberg. Het secretariaat der afdeling is gevestigd bij de heer J.B. Diersmann, Leliestraat 3.

In Vlaardingen hield de H.W.G. een bijeenkomst waar het onderwerp Kerk en Overheid ter sprake kwam. De heer Warffemius sprak over dit probleem en betuigde zich een voorstander van subsidie voor gebouwen van het Humanistisch Verbond, op de wijze zoals dit geregeld is in Hilversum en Utrecht.

Men heeft ons gevraagd, hoe de verhouding der ledentallen van de drie werkgemeenschappen in de Partij van de Arbeid is. Tot voor kort was geen concreet cijfer van de katholieke werkgemeenschap beschikbaar; onlangs bleek uit een artikel in het maandblad der K.W.G., dat men dit jaar de 1500 leden hoopt te bereiken.

De protestantse werkgemeenschap telt er momenteel ongeveer 7000 en de humanistische ruim 4000. De hier genoemde getallen geven o.i. niet geheel juist de verhouding in de Partij als geheel weer. De H.W.G. zou namelijk groter van omvang kunnen zijn, indien het buitenkerkelijke deel der leden van de P.v.d.A. zich meer van zijn taak bewust was. Zij zou dan wellicht maar weinig verschil in omvang te zien geven, vergeleken met de P.C.W.G., ofschoon wij hier onmiddellijk aan moeten toevoegen, dat de H.W.G. haar achterstand vrij snel inloopt.

Verschenen is het verslag van de H.W.G. over het tijdvak 1 oktober 1954 - 30 september 1956.

Uit dit verslag blijkt o.m. dat de H.W.G. op 30 september 1956 27 afdelingen had.

-0-

HUMANISTISCHE STICHTING MENS EN WERELD.

Deze Stichting hield op 16 maart een conferentie, welke gewijd was aan het onderwerp: "De betekenis van het sociologisch onderzoek voor de Humanistische Beweging. De conferentie was bedoeld voor verschillende kaderleden van de humanistische organisaties.

Aangezien Uw redactrice door ziekte verhinderd was aanwezig te zijn, moeten wij hier volstaan met een verslag van de N.R.Crt. van 18 maart jl.

Van onze Amsterdamse redactie.

De betekenis van het sociologisch onderzoek voor de humanistische beweging was het onderwerp, ter bespreking waarvan vele leden van humanistische organisaties, samengebundeld in de stichting Mens en Wereld, zaterdagmiddag in de hoofdstad samen waren gekomen. Het waren Prof. Dr. T.T. ten Have, hoogleraar in de sociale pedagogiek aan de gemeentelijke universiteit van Amsterdam en Drs. E.V.W. Vercruysse, verbonden aan het sociologisch instituut van de Leidse universiteit, die inleidingen hebben gehouden.

De eerste spreker, die zijn inleiding begon met de opmerking dat, ondanks gestadige groei, de humanistische beweging zich nog in de pioniersfase bevindt, dus in die van de actie, wees erop, dat het sociale onderzoek nog dikwijls als een bepaalde luxe wordt gezien, dat begint op het moment, dat er moeilijkheden gaan optreden. Het humanisme heeft in het in 1954 gestichte instituut voor sociaal onderzoek, de H.I.S.O., een mogelijkheid gevonden om alleen of in samenwerking met de drie andere levensbeschouwelijke instituten voor sociaal onderzoek in ons land te werken, ten bate van de sociaal-culturele situatie van de Nederlandse natie in haar geheel. Het H.I.S.O., dat zich reeds op velerlei terrein beweegt, moet eigenlijk nog goed op gang komen.

Men is thans o.a. bezig met een onderzoek in eigen kring. Zo goed als sociaal onderzoek zijn waarde heeft, en heeft bewezen voor godsdienstige organisaties, zo goed kan het ook van dienst zijn bij de opbouw van het werk in buitenkerkelijke organisaties, aldus de hoogleraar, die daarna uitvoerig besprak hoe dit in eigen kring tot verwezenlijking kan worden gebracht.

De nodige sociaal-psychologische kennis van het veld van actie betreft o.m. de mentaliteit, de meningen en verwachten van de betrokken personen, de menselijke verhoudingen binnen de humanistische gemeenschap en tussen deze groepen en de overige bevolkingsgroepen.

Drs. Vercruysse wees erop, dat de sociologie als de wetenschap, die de structuur, d.w.z. de sociale vorm, en de functie van de groepen in onze maatschappij en van de verandering daarvan bestudeert, de humanistische organisaties diensten kan verlenen bij het bepalen van hun plaats en rol in deze maatschappij. Een dergelijke plaatsbepaling kan misschien tot het inzicht leiden dat de humanistische organisaties relatieve betekenis hebben als secundaire groepsvormen, omdat de mens in zijn volle intimiteit daarin niet meer zijn plaats vindt. Ook kan men daaruit de beperkte omvang constelleren van de groepen, die vatbaar zijn voor het humanisme, en van de speciale plaats die deze groepen in de samenleving, met name in de sociale hiërarchie, innemen.

De humanistische organisaties hebben tot nog toe een grote belangstelling getoond voor de mogelijkheden, die er bestaan om de sociale verandering te reguleren en eventueel zelf te leiden. Het hanteren van middelen daartoe, zo merkte spreker op, ligt slechts gedeeltelijk op het werkterrein van de humanistische organisaties en is hoofdzakelijk aan andere instellingen en organisaties voorbehouden. Voor zover echter de sociologie het onderzoek naar de efficiency van de middelen beoefent, kunnen haar diensten maar zeer gedeeltelijk aan de humanistische organisaties ten goede komen. Deze organisaties hebben tot taak de geldende sociaal-normatieve doelstellingen kritisch te bezien en te werken aan het formuleren van bij de nieuwe maatschappelijke situatie passende doelstellingen.

Na de inleidingen heeft een vruchtbare discussie plaatsgehad.

/in het bijzonder

-0-

RADIOLEZINGEN IN MAART EN APRIL.

3 maart :	Dr.J.P. van Praag	over:	"Begeerte heeft ons aangeraakt".
10 maart :	Hella S. Haasse	over:	"Lof der belangstelling".
17 maart :	Dr.J.C. Brandt		
	Corstius	over:	"Hoe genoeglijk met z'n elven".
24 maart :	P.J.S. Zwart	over:	"De dagenmelker".
31 maart :	H.G. Cannegieter	over:	"Onze persoonlijke betrekkingen".
7 april :	H.J.J. Lips	over:	"Ik geloof in de jeugd van vandaag".

-0-

INTERNATIONALE LITERATUURLIJST

THE HUMANIST

1957 No. 1

THE ETHICAL OUTLOOK.

Jan. - Febr. 1957

IDEALS AT WORK.

Jan. 1957

NEWS AND NOTES.

Febr. 1957

March 1957

THE RECORD.

Febr. 1957

March 1957

THE RATIONALIST.

(Australia)

Nov. - Dec. 1956

THE INDIAN RATIONALIST.

DIOGENES.

Dec. 1956

FREIDENKER.

Febr. 1957

H.J. Muller

Mans Place in Living Nature
Part 1

Mildred Gilman

India's Vast Birth Control

Matthew Ies Spetter

Now it 's our Turn.

James F. Hornback

Rising Religion and Crime.

Prof. Harold A. Larrabee

Lincoln: The Conflict of Politics
and Principle.

The Washington Tax Case

(Reprinted by Permission of the
Washington Post and Times Herald).

Virginia Flemming

Humanist Principles relating to
Marriage.

M.L. Burnet

The South African Tyranny and
Humanization.

Dr. Alert Comfort

How bad are Britain's Morals?

Archibald Robertson

The Roots of Modern Humanism.

Walter Eckstein

Ethical Philosophy.

Archibald Robertson

"Brave New World"
Twenty-five Years after.

Adrian Brunel

The "Common Sense " of Thomas
Paine.

Jock Tomenison

Share the Irrationalist.

Bayard Simmons

Lucifer, Leader of the Celestial
Opposition.

M.V. Rompu - Rose

De Emancipatie van de Vrouw.

Arthur Seehof

Baruch de Spinoza.

VAN ALLE KANTEN.

Beschouwingen van en over Humanisten.

Het februari-nummer van Plein 1957, de R.K. Pleingroep, is geheel gewijd aan het gesprek tussen humanisten en christenen over het Humanisme. Van humanistische zijde werken aan dit nummer mee: Dr. D.H. Prins met een artikel over: "Is de moderne humanist religieus?" en Mr. H.B.J. Waslander, die schrijft over: "Het moderne Humanisme". Verder werken mee: Prof. Dr. A.A. van Ruler, Drs. R. Slot en Prof. Dr. J.H. Walrave.

In Mens en Kosmos van maart 1957 wijdt Dr. D.H. Prins een beschouwing aan het bekende boek van Prof. Dr. H. Kraemer: "Kerk en Humanisme". Deze beschouwing zal in het volgende nummer worden voortgezet.

Predikanten als leden van het Humanistisch Verbond.

Hoewel het onze gewoonte niet is, in deze rubriek krantenverslagen van lezingen voor de gemeenschappen van het Humanistisch Verbond op te nemen (daar zou geen beginnen aan zijn), willen wij toch een uitzondering maken voor een lezing, die onder bovenstaande titel werd gehouden voor de Gemeenschap Groningen. Het Nieuwsblad van het Noorden van 4 maart had er het volgende verslag van:

Men schrijft ons:

Voor de leden van het Humanistisch Verbond sprak Ds. P. van Wijnen vrijdagavond over het onderwerp: "Waarom ook sommige predikanten lid zijn van het Humanistisch Verbond".

Volgens de spreker is de sympathie van predikanten voor het Humanistisch Verbond begrijpelijk, de kerk en het Verbond bestrijden beide het nihilisme, waarbij de humanisten mensen bereiken, op wie de kerk geen vat meer heeft. Maar een predikant kan alleen lid worden van het Hum. Verbond indien hij de beginselen ervan onderschrijft. Wat in de beginselverklaring van het Verbond gezegd wordt over de humanistische levensovertuiging (leven en wereld verstaan met een beroep op menselijke vermogens, zonder uit te gaan van bijzondere openbaring), over het waardebesef, de redelijke verantwoording, de eerbiediging van de mens, diens deel hebben aan natuurlijke, maatschappelijke en kosmische verbanden, over vrijheid en gerechtigheid -, is ook aanvaardbaar voor een aantal vrijzinnige predikanten.

Ds. van Wijnen ging in de geschiedenis van de laatste honderd jaar na hoe de invloed van de "Moderne vaders" zich ontwikkeld heeft. Mensen als Allard Pierson en Conrad Buskes Huet traden uit de kerk, maar de meerderheid der modernen bleef in de verwachting, dat de kerk een evolutie naar hun standpunt kon doormaken.

Deze verwachting is nog niet in vervulling gegaan; in de nieuwe kerkorde is de traditioneel-historische openbaringsgrondslag weer aanvaard.

Als essentie van het Evangelie zien de "moderneren" haar geestelijk-zedelijke inhoud en waarheid. Beslissend zijn niet de dogma's en de uiterlijke vormen. Daarom kunnen zij vasthouden aan de kerk, hoewel staande op humanistische grondslag.

Christendom en Humanisme behoeven geen tegenstellingen te zijn: zij horen bij elkaar.

De Humanist wil van een persoonlijk God niet weten en acht zich zelf agnostisch ten opzichte van het wereldgeheim.

Ook Ds. van Wijnen aanvaardt niet het traditionele geloof in God; als religieus humanist weet hij zich echter afhankelijk van krachten, groter dan de zijne. "God in de natuur" ervaren we als een raadselachtige, scheppende en vernietigende kracht; iets zedelijks is hierin niet te ontdekken.

Tenslotte vroeg Ds. van Wijnen zich af of een radicale afwijzing door het Humanisme van alle Christelijke opvattingen verstandig en verantwoord is; de positie van het Humanistisch Christendom zou hierdoor ernstig worden verzwakt.

K.A.B. over het Humanisme.

De K.A.B.-afdeling Vught organiseerde een lezing over het Humanisme, waarvan de Prov. Noord-Brabantse Courant "Het Huisgezin" van 1 maart het volgende verslagje gaf:

"Het moderne Humanisme" was het onderwerp van de vijfde en tevens laatste ontwikkelingsavond van dit seizoen, door de KAB-afdeling Vught gehouden in het Parochiehuys aan de Van de Pollstraat.

Het onderwerp werd op zeer bevattelijke, populaire wijze behandeld door Pater J. van Geloven M.S.C. uit Tilburg, die in zijn causerie voornamelijk aan de hand van voorbeelden de betekenis van het moderne humanisme uiteenzette en daarbij liet uitkomen dat het behalve een soort modewoord - door bijna iedereen, al of niet begrepen, tegenwoordig gebezigd - een levensopvatting is waarop elk streven zich beroept. Een goed en edel leven is ieders ideaal, doch wat zich als humanisme aandient, is dat ook altijd eerlijk in zijn streven naar het beter mens zijn? aldus spreker. Wie maakt uit wat menselijk of onmenselijk is? In de laatste wereldoorlog was er in Duitsland al dat soort humanisme, dat door de Nazi's nagestreefd werd waarbij achterlijke kinderen, ongeneeslijk zieken enz. geëlimineerd werden, hetgeen door Hitler een zegen voor de maatschappij werd geacht.

Maken we ieder voor ons zelf uit wat menselijkheid behelst, dan kunnen we aan dit woord elke uitleg geven. Het wordt een systeem dat uitsluitend de menselijke waarden in 't geding brengt en niet de hogere. Het wordt tegenwoordig een kwestie van menselijk fatsoen en van eigen afspraken. Waar blijft men dan, aldus vroeg spreker zich af. De mens heeft toch nog iets boven zich!

Ook behandelde Pater v. Geloven nog het ontstaan van het Humanistisch Verbond Nederland, welks oprichting hij in de oorlogsjaren in het kamp Beekvliet van zeer nabij had meegemaakt. Dit streven van enkele gefortuneerden, los van elke godsdienstige beschouwing, was oorspronkelijk bedoeld om na de oorlog en na de komst van het godloze communisme de losgeslagen ongodsdienstige massa op te vangen.

Dit wisselvallig, zo gevaarlijk wankel streven, is aldus spreker een "kerk zonder God", waarin helaas nog velen van de massa worden opgeslurpt.

Pater v. Geloven had een aandachtig gehoor voor zijn gemoedelijk praatje en het applaus bewees wel dat men dankbaar was voor deze heldere uiteenzetting.

-0-

Twee-preekstoelengesprek over Christendom of Humanisme.

Wij lazen in het Dagblad voor Oost-Noord-Brabant van 25 februari:

In de parochiekerk hielden zondagavond de paters Randulf Renirie ofm en Albertinus Krouwels ofm hun laatste twee-preekstoelengesprek in een reeks van vijf. Deze keer werd behandeld 't onderwerp: "Christendom of Humanisme".

Evenals de overige keren was de kerk goed gevuld o.m. door vele belangstellenden van buiten de parochie. Het waren stuk voor stuk actuele onderwerpen die achtereenvolgens werden besproken en degenen die de gesprekken niet hebben bijgewoond, hebben beslist iets gemist.

Zoals wij reeds eerder opmerkten was het jammer dat de gesprekken niet twee keer konden plaatsvinden, waardoor vele gehuwden met kinderen, die nu een van beiden moesten thuisblijven, in de gelegenheid waren geweest de gesprekken bij te wonen.

-0-

Via het gebed een brug naar buitenkerkelijken?

Onder deze titel publiceert de Volkskrant van 16 maart een beschouwing van C.F. Pauwels O/P, waarin wij o.m. lezen:

In het begin van deze eeuw kon men zich als modern mens moeilijk interesseren voor mystieken, laat staan in hen geloven, laat staan meer waarde aan hen toekennen dan aan een godsdienstige curiositeit. Zij

stonden in hun stille ingekeerdheid zo buitende bedrijvigheid van de mensen; zij hadden in hun zoeken naar God geen belangstelling voor de vooruitgang in de wereld. En omdat velen vanzelf "mystiek" met "stiekem" in verband brengen, achtte men hen zo geen bedriegers dan toch minstens gevallen voor een psychiater.

De appreciatie voor de mystiek is echter volkomen veranderd. Wij hebben ervaren hoe weinig vooruitgang er door onze bedrijvigheid is ontstaan. De filosoof Henri Bergson heeft zijn godsdienstwijsbegeerte grotendeels op het getuigenis van de mystieken opgebouwd en heeft vele navolgers gevonden. En tegenwoordig beleven wij de paradox dat verschillende humanisten, die hun geestelijke leven willen opbouwen buiten geloof en openbaring, buiten godsdienst en kerk om, hun levensbezieling willen ontlennen aan de werken van mystieken.

Dit werd voor enige jaren reeds gezegd in de bundel "Humanisme en Religie", die door het Humanistisch Verbond uitgegeven werd. Dit wordt nu opnieuw betoogd in een artikel van D.H. Prins: "Mystiek: Beschouwingen van een humanist", dat voor een afzonderlijk nummer van de "Vragende Mens" over het bidden van de buitenkerkelijken geschreven werd.

Het maandblad "De Vragende Mens", dat onder leiding staat van pater Dr. N. van Doornik, zoekt van katholieke zijde in gesprek te komen met de buitenkerkelijken.

Verderop schrijft de pater:

Dit gesprek heeft natuurlijk een ander karakter dan het gesprek met de reformatorische christenen: men kan daarbij immers niet met elkander spreken op een basis van geloof, maar alleen op de basis van de menselijke rede.

De tweede opvatting, verdedigd door wijsgeren als Bergson en ook in genoemd artikel van de heer Prins naar voren gebracht, laat alle mystici, christenen, mohammedanen of boeddhisten, in de grond hetzelfde zeggen over "God" en de verhouding tot Hem. Wie dus omhoog stijgt, in de vereniging met God, komt dus ook boven de geloofsverdeeldheid van godsdiensten en Kerken te staan. De mystiek is dus het ware ontmoetingspunt tussen religies en confessies; en daar ontmoet men dan ook de buitenkerkelijken!

Beide gedachten zijn voor ons katholieken onaanvaardbaar.

En tenslotte:

Het bidden van een buitenkerkelijke zal uiteraard een eenzaam bidden zijn; daardoor wellicht voelt hij zich bijzonder aangetrokken tot het gebedsleven van mensen, die zo duidelijk graag ver van alle drukte eenzaam zijn met God. Deze eenzaamheid geeft aan zijn bidden een strikt persoonlijk karakter; alle sleur, traditie en formalisme zijn daaruit weggevallen. Het is een volkomen eerlijk gebed, dat vanuit een eigen belevenis zijn weg zoekt naar God. Maar het heeft natuurlijk ook alle bezwaren van het eenzame gebed.

Dit betekent niet allereerst dat deze eenzame de steun mist van een met hem biddende gemeenschap en daarom de betekenis van een liturgisch gebed zelfs haast niet begrijpen kan. Het gebed van een katholiek is in een hogere betekenis nooit eenzaam: hij gelooft in de mensgeworden God, die hij in zijn bidden beschouwt en die met hem bidt in het smeken, danken en aanbidden. Dit onderscheid, dat fundamenteel is voor het verschil tussen christelijke en andere mystiek, geldt ook voor het kerkelijke en onkerkelijke bidden.

-o-

HET HUMANISTISCH VERBOND EN DE PARTIJ VAN DE ARBEID.

Wij maakten U destijds attent op het speciale nummer van Katholiek Archief, waarin Wim Engelen schrijft over bovengenoemd onderwerp. De Linie van 16 maart komt hierop terug met het volgende stukje:

Katholiek Archief publiceerde vorig jaar september een apart nummer over de Partij van de Arbeid en het Humanistisch Verbond van de hand van W. Engelen pr. Hiervan schreven wij, dat dit materiaal en dit onderzoek in ieder geval ernstig genoeg waren om serieus bekeken te worden, en niet met een beschouwing maar met feiten dienden bestreden te worden, indien men het er niet mee eens kon zijn. Vandaar lieten wij de antwoorden van G. Ruigers en J. Tans (in het maandblad van de Katholieke Werkgemeenschap

en in de zuidelijke editie van Het Vrije Volk) onbesproken, omdat de daarin gebezigde wijze van debatteren méér op verontwaardiging dan op zakelijk verweer berustte en er overigens een stijl bij aangenomen werd, die bepaald niet fraai was. Dit leek ons teveel op de taal van een bepaald soort markt en dan kan men beter doorlopen. Het was allemaal wel heel flink gezegd, maar flinke eerlijkheid is in een gesprek niet de enige deugd.

De twee laatste afleveringen echter van het maandblad der K.W.G. bevatten een uitvoerig antwoord op de studie van W. Engelen, dat zich uiterst gunstig van de eerste twee ontboezemingen onderscheidt. Dr. L.M. de Rijk heeft zich de uitvoerige moeite getroost het artikel van Katholiek Archief op de voet te volgen en serieus te beantwoorden. Zijn betoog zal ongetwijfeld de eerste schrijver nopen tot een nog preciezere studie en een nauwkeuriger verantwoording. Voorlopig menen wij dat Dr. L. de Rijk er wél in geslaagd is het formele verband tussen P.v.d.A. en Humanistisch Verbond (respectievelijk met de V.A.R.A. en andere neven-organisaties) te ontkennen, maar dat was niet de teneur van W. Engelen's artikel. Bij wijze van spreken: dat wisten wij al. Hij moet nu nog met een opeenstapeling van feiten ontzenuwen, wat andere feiten voorlopig nog steeds schijnen te suggereren, n.l. dat de P.v.d.A. én het socialisme alles bij elkaar méér gedeporteerd zijn voor een niet-christelijke, humanistische, dan voor een christelijke visie op de mens. Of zijn er twee soorten van socialisme, dat van de federatieve P.v.d.A. en dat van Het Vrije Volk en de VARA? Maar dan ligt de begripsverwarring voor niet-socialisten voor de hand. Men spreke zich uit!

-0-

In de rubriek Humanistisch Nieuws deelden wij mede, dat de Zandvoortse Gemeenschap van het Humanistisch Verbond geprotesteerd heeft tegen het feit, dat in het bestuur van het Gemeenschapshuis te Zandvoort geen humanisten zitting hebben.

De Zandvoortse Courant van 8 maart 1957 wijdt hieraan een redactioneel artikel, dat wij hieronder in zijn geheel voor U overnemen:

KLEIN in eigen Huis.

Met medewerking van het gemeentebestuur is enige tijd geleden een stichting "Gemeenschapshuis Zandvoort" opgericht met 't doel de plaatselijke instellingen, die werkzaam zijn op geestelijk en cultureel terrein onderdak te verschaffen in een gebouw dat door de gemeente beschikbaar is gesteld.

De exploitatie en inrichting van dit gemeenschapscentrum werd in handen gelegd van een stichtingsbestuur waarin vertegenwoordigers van verschillende verenigingen en genootschappen op cultureel en religieus gebied zitting hebben genomen.

Wil een dergelijke gemeenschappelijke onderneming aanvaardbaar zijn voor de gehele gemeenschap, dan is het in ons veel-stromenland en -dorp noodzakelijk dat zoveel mogelijk richtingen in een "gemeenschaps"-bestuur zijn opgenomen.

Die noodzaak schijnt velen in Zandvoort twijfelachtig voor te komen en vreemd in de oren te klinken.

Het bestuur van de stichting "Gemeenschapshuis Zandvoort" is deze week met haar werkzaamheden begonnen zonder deelname van een geestelijke groepering in ons midden die, evenals de andere in het bestuur van de stichting vertegenwoordigde richtingen en stromingen, uitdrukking wil geven aan haar mede-verantwoordelijkheid ten opzichte van onze dorpse samenleving.

Deze groepering, de plaatselijke afdeling van het Humanistisch Verbond, heeft thans in een schrijven aan de raadsleden een beroep gedaan op dit college om het Verbond alsnog in de gelegenheid te stellen een vertegenwoordiger in het stichtingsbestuur aan te wijzen.

Uit deze gang van zaken blijkt dat ons dorp, dat het internationaal gastheerschap ver buiten eigen grenzen op affiches en folders propageert niet in staat is in eigen huishouding de ruime blik op te brengen waarmee men de buitenwacht toelacht.

Het is triest te moeten constateren dat een plaats die streeft naar wereldfaam en daarvoor alle nationaliteiten uitnodigt, vrijwel stilzwijgend en zonder protest het uitsluiten van een bevolkingsgroep in eigen huis accepteert.

Dat het nodig is in de badplaats van allure dat een geestelijke groepering een appèl tot de gemeente moet richten om te worden toegelaten tot een stichting die de geestelijke en culturele belangen van de Zandvoortse inwoners moet gaan behartigen, is zonder meer beschamend voor een gehele gemeenschap.

(Red.).

-o-

Subsidie Wel en Wee.

Het Vrije Volk van 16 maart 1957 gaf een verslag van de bijeenkomst van de Vlaardingse afdeling van de H.W.G. in de P.v.d.A., welke was gewijd aan het onderwerp "Kerk en Overheid". De subsidiekwestie kwam hierbij ook ter sprake. Hier volgt het verslag:

De heer Warffemius begon zijn inleiding met een historisch overzicht van de plaats der kerken in onze samenleving. De scheiding van kerk en staat betekende in wezen de emancipatie van de staat. De sterke groei van het aantal onkerkelijken maakt het onmogelijk, dat nog gesproken wordt van een christelijke staat. In onze maatschappij moet aan de staatsburger de vrijheid worden geboden om zijn levensovertuiging te beleven.

Spreker meende, dat het culturele leven, waartoe ook de godsdienst behoort, zich niet meer zonder overheidshulp kan ontplooiën. Reeds lang worden de salarissen en pensioenen van predikanten door de staat gegarandeerd.

Steeds verder dringt de staat in ons maatschappelijk leven door. Aanvankelijk was deze invloed beperkt tot materiële zaken. Thans komt ook het culturele leven in het geding.

Dit heeft er in een aantal gemeenten reeds toe geleid, dat de overheid de stichting van kerkgebouwen subsidieert.

Spreker meende, dat de humanisten in principe wel met deze steun accoord kunnen gaan. Voorwaarde moet echter zijn, dat dit geen invloed tengevolge mag hebben op de interne zaken.

Men zal er verder tegen moeten waken, dat de overheid zich gaat bezighouden met de beoordeling van de waarheidsvraag, die aan een levensovertuiging ten grondslag ligt.

Het is duidelijk, dat in deze bijeenkomst veel aandacht werd besteed aan het voorstel tot subsidiëring waarmee de Vlaardingse raad zich binnenkort gaat bezighouden.

Zoals bekend, wordt voorgesteld subsidie te verlenen aan de kerkgenootschappen die bij de wet van 1853 werden erkend.

De heer Warffemius meende, dat deze basis niet juist is. Waarom moeten b.v. de Ned. Protestanten Bond en het Humanistisch Verbond buiten deze regeling blijven? Het stichten van een gemeenschapshuis door het Humanistisch Verbond is thans niet actueel. Men zal echter, wanneer daaraan in de toekomst behoefte bestaat principieel recht op subsidie moeten hebben. In dit verband bleek spreker veel waardering te hebben voor de regelingen, die in Hilversum en Utrecht bestaan. Men heeft daar de werking uitgebreid tot die organen, die de geestelijke verzorging der leden tot doel hebben.

Deze bijeenkomst werd bijgewoond door enkele leden van de P.C.W.G., waardoor een vruchtbaar gesprek over deze materie kon worden gevoerd, met volledige eerbiediging van elkaars overtuiging.

De Gelderlander van 6 maart 1957 meldt:

De Vereniging voor Maatschappelijk Werk op Humanistische Grondslag "Humanitas" heeft aan het gemeentebestuur verzocht subsidie uit de gemeentekas te mogen ontvangen ten behoeve van het maatschappelijk werk van 1 januari 1957 af. Door de afdeling Nijmegen wordt zodanig gemeentelijk belang gediend, dat, zo berichten B. en W. aan de raad, evenals aan het Sociaal Charitatief Centrum, subsidie verantwoord is te achten. Het treffen van een subsidie-regeling op de basis, welke geldt voor het Sociaal Charitatief Centrum is thans niet mogelijk, omdat eerst dan aanspraak op rijkssubsidie bestaat als de organisatie tenminste één jaar voorafgaand aan de datum van de subsidieaanvraag, als zodanig werkzaam is geweest en eveneens gedurende een jaar voor de functie, waarvoor subsidie wordt aangevraagd, een beroepskracht in dienst heeft gehad. In verband met een en

ander stellen B. en W. de raad voor een subsidie te verlenen gelijk aan het nadelig saldo der exploitatie over het jaar 1957, doch tot een maximum van 75% van de door B. en W. goedgekeurde uitgaven. Aan de hand van de overgelegde begroting zal een subsidie van de gemeente neerkomen op een bedrag van f. 5.500.--. De geraamde uitgaven staan in evenredigheid tot die, welke het Sociaal Charitatief Centrum voor de uitvoering van zijn taak doet.

Het Utrechts Nieuwsblad van 8 maart 1957 deelt mede, dat de Utrechtse Gemeenteraad een subsidie van bijna f. 30.000.-- verleende aan het Humanistisch Verbond voor zijn gebouw aan de Oude Gracht, zonder dat er een woord over viel.

Het verslag van de Raadszitting van Heemstede, voor zover dat ging over subsidie aan het Humanistisch Thuisfront nemen wij hier voor U over uit het Haarlems Dagblad.

Minder gelukkig was Mevrouw van der Meulen met haar beide andere initiatiefvoorstellen. Het eerste daarvan strekte ertoe de Militaire tehuizen van het Humanistisch Thuisfront op gelijke voet te behandelen met die van confessionele richting, welke gesubsidieerd worden. Mevr. van der Meulen vond dit een principiële zaak van democratie en verdraagzaamheid. Overheidsgelden worden door alle burgers opgebracht en dienen dus ook aan alle burgers, zonder onderscheid van geloof of overtuiging, ten goede te komen. De buitenkerkelijke groep omvat ongeveer zeventien percent van de bevolking. Ook de buitenkerkelijke jeugd heeft er recht op in haar vrije uren onderdak te vinden in een eigen sfeer, waardoor zij beschermd wordt tegen de invloeden van de straat. Het gaat hier om het welzijn van kinderen van éven goede burgers en van even ernstige mensen als anderen, die wel een religie belijden.

Tegen een muur.

Mevrouw van der Meulen had evenwel even goed kunnen zwijgen, want zij praatte tegen een muur. De heer Verhoeven ontkende dat de buitenkerkelijke groep in haar geheel identiek moest worden genoemd met de groep welke door het Humanistisch Thuisfront wordt vertegenwoordigd, hetgeen ook de opvatting van de heer Van Bruggen was, die eraan toevoegde "dat dit niets te maken had met democratie"; burgemeester Van Rappard: "B. en W. voelen er niets voor" en weigerde het Humanistisch Verbond op één lijn met de kerkgenootschappen te plaatsen. De meerderheid van de V.V.D., aldus de heer Scheer, vond het verleden jaar in beginsel juist om ook aan het Humanistisch Thuisfront subsidie te verlenen, maar is daarvan teruggekomen. De overheid, aldus zijn verklaring kan alleen maar verenigingen steunen, die de orde en goede zeden niet aantasten. Het was duidelijk, dat de heer Scheer doelde op een door een groep uit een plaatselijke afdeling van de Humanistische Jongeren Gemeenschap voorgesteld amendement op het kampreglement van die organisatie. Volgens de heer Scheer had het hoofdbestuur en het bestuur van het Humanistisch Verbond deze publicatie niet gesavouéerd en hij vond, dat de humanisten nu eerst maar eens moesten aantonen, dat zij hun subsidie waard waren.

"Dit is beneden peil", repliceerde Mevrouw van der Meulen, die rechtzette, dat dit minderheidsvoorstel van een jeugdorganisatie nadrukkelijk was afgewezen door het hoofdbestuur zowel van de Jongerengemeenschap als van het Humanistisch Verbond. Zij vond het beneden peil, dergelijke motiveringen te berde te brengen, waarvoor zij zich wel zou wachten wanneer het zou gaan om groeperingen van andere huize. "Weest U liever dankbaar voor wat van die zijde wordt gedaan om te komen tot positieve levensverhoudingen onder buitenkerkelijken", zei zij nog, maar het gaf allemaal niets en het voorstel werd met dertien tegen drie stemmen verworpen.

Wij vestigen nog even de aandacht op het artikel van Dr. J. P. van Praag: "In alle Ernst", in het zojuist verschenen /nummer van "Reken-schap". Het artikel is een antwoord op het boekje "Kerk en Humanisme" van Prof. Kraemer.